

1848 FÉNYEI

Megemlékezések esztendejében élünk.

Nevezetes évfordulókról van szó. Nemrég ünnepeltük a romániai munkásosztály pártja megalakulásának 80. jubileumát, valamint az egységes marxista-lenini forradalmi párt létrejöttének 25. évfordulóját. Az emlékezetes események közül kiemelkedik az 1848-as forradalom. A Iași-ban és Balázsfalván tartott tömeggyűlések igazolják, mennyire él népünk emlékezetében 48 emléke, milyen elevenen hatnak ma is eszméi.

Ötnegyed századdal ezelőtt, a messinai „jeladás” nyomán lobbantak lángra Európa-szerte a népek tavaszának forradalomtüzei; trónokat döntöttek le, korhatag birodalom-tákolmányokra, avitt rendszerekre mértek halálos csapást.

1848-ról sokszor írtak, szóltak. És többféleképpen. Ismeretes, hogy a kapitalista politikusok, polgári történészek csakis a harcok nemzeti vonását hangsúlyozták, s elhallgatták forradalmi osztályjellegét, más vonatkozásban viszont csökkenteni próbálták 48 jelentőségét, és ifjonti hőbörgésnek, nyugatról beszüremlett fertőzésnek tüntették föl. Mint oly sok más téren, e tekintetben is a szocialista korszakra, a marxista történetírásra vár a föladat, hogy a 125 évvel ezelőtt lezajlott forradalmi eseményeket tárgyilagosan, a történelmi igazságnak megfelelően értékelje. Ebben az értelemben értékes útbajazítást nyújtanak Nicolae Ceaușescu elvtárs ünnepi beszédei; az elhangzott megállapítások máig is égető kérdések tisztázásához vezettek.

A forradalmat kiváltó körülményeket elemezve Nicolae Ceaușescu elvtárs Iași-ban elhangzott beszéde során rámutatott arra, hogy „... a XIX. század első felében jelentős változások kezdődnek a román feudális társadalmi rendszer struktúrájában, a politikai és osztályerőviszonyokban, ami konfrontációkat és meg-rázkódtatásokat idézett elő a társadalom legmélyebb rétegeiben”.

A társadalom többségét alkotó jobbágyparasztság súlyos terhek alatt sínylő-dött, kizsákmányolás, jogfosztottság, nyomor volt az osztályrésze. Az uralkodó szerepet betöltő nagybojárság azonban reakciós álláspontra helyezkedett az érlelődő változásokkal szemben, s uralma fönntartása végett igyekezett megakadályozni mindenféle megújítást. Ilyen körülmények között „... az 1848 előtti román társadalomban olyan erős osztályellentétek halmozódtak fel, amelyek parancsoló módon gyökeres változásokat követeltek a gazdasági-társadalmi élet megszervezésében”.

A változások égető szükségességét széles körben ismerték föl Moldvában, Havasalföldön és Erdélyben egyaránt. Forradalmárok, jelentős gondolkodók, közéleti emberek, írók állnak a nép mellé, és fogalmazzák meg törekvéseit, mögöttük pedig Moldvában tízezer, Erdélyben negyvenezer ember gyűl össze, s még többen készülnek, fegyverkeznek.

„Az 1848-as forradalom hasonló körülmények között ért be, ugyanabban az időszakban bontakozott ki, és közös célokért küzdött, tehát egységes jellegű volt mindhárom román országban. A forradalom mindhárom tartományban ugyanazokat a egyszerű eseményeket írta zászlajára; a feudális szolgalmak megszüntetése és a jobbágyparasztság fölzsabadítása, a demokratikus szabadságjogok kivívása, az idegen uralom lerázása, a nemzeti egység és függetlenség megvalósítása. Az említett körülmény tanúsítja, hogy a mesterséges és ideiglenes határok folytán elválasztott, de egyazon nép fiainak érdekei és törekvései azonosak.”

1848 — ritka nagy történelmi alkalom volt. Nem ismer még a világ folyása esztendő, amikor a forradalmaknak ilyen futótüze sistergett volna föl, amelyek ily roppant megmozdulásokhoz vezettek volna. A mi országaink hátránnyal lendültek a forradalomba. Az idegen elnyomatás, a török, orosz, osztrák iga szorításában gazdasági életünk, társadalmi fejlődésünk elmaradottabb volt, mint a nyugati

államoké. Míg holland, angol, francia vagy cseh földön a kapitalista termelési viszonyok már a XVIII. század második felében kezdtek kibontakozni, és megerősödött a polgárság, majd pedig a munkásság, nálunk épp csak a kezdeményei mutatkoztak az ipar és kereskedelem kapitalista fejlődésének, új osztályok megjelenésének. Ennek ellenére, de sok tekintetben ennek köszönhetően is forradalmunk éppoly erős volt, mint a fejlett népeké. És éppoly korszerű is. Ezt tanúsítják mind a célkitűzések, mind a széles körű megmozdulások. 1848 fényes napjaiban viszont behoztuk lemaradásunkat, forradalmunkkal utolértük Európát.

Bizonyos tekintetben meg is haladtuk. A nyugati forradalmak többsége tragikus kifejleshez vezetett. Egyik helyt a burzsoázia kibékült az uralkodóházzal, s a munkásság ellen fordult, máshol a reakciónak sikerült egyik népet a másik ellen uszítania. Párizsban, Berlinben, Bécsben és Prágában sorra elbuktak a fölkélek, nálunk azonban tovább folyt a harc, 1849 tavaszán, nyarán is győzelmekhez vezetett; csupán a cári beavatkozás tudta megmenteni a rothatag Habsburg-birodalmat.

A mi forradalmunk az összefogás, a népek közti közeledés tekintetében is messzemenően korszerű és európai volt, ugyanakkor sajátosan tükrözte a hazai viszonyokat is. Jelképes jelentőségű az, hogy Balászfalván a románok mellett ott voltak a magyarok és németek képviselői, de havasalföldi és moldvai forradalmi vezetők is, Bálcescu éppúgy, mint Vasile Alecsandri vagy Alexandru Ioan Cuza.

„Sokatmondó megnyilvánulása volt ez az összes románok 1848-as testvéries harcának a burzsoá-demokratikus forradalom követelményei kivívásáért, a nemzeti egység óhajának és akaratának kinyilvánításáért, az egységes nemzeti állam megteremtéséért” — mondotta pártunk főtíkára a balászfalvi nagygyűlésen.

Sajnos, a hibák dolgában az történt nálunk is, mint oly sok más országban: a reakciónak sikerült megosztania a forradalmas népeket s egymás ellen uszítania a fölkelő csapatokat. Ez nagymértékben gyöngítette a haladó erőket, s előkészítette a bukást.

48 ügye mégsem bukott el. Az az osztály — a munkásság —, amely a párizsi barikádokon már 1848-ban külön harci erőként saját követeléseikért lendült harcba, idővel nálunk is megerősödött, majd létrehozta önálló pártját, s már szervezettebben, határozottabban vitte tovább a forradalom zászlaját. Végső soron a munkásság győzelme, hatalomra jutása, a kommunista párt vezetése biztosította mindannak a diadalát, amiért őseink 125 évvel ezelőtt küzdöttek: a dolgozó tömegek fölszabadítását, minden ember egyenlőségét éppen úgy, mint a három román ország egyesülése nyomán létrejött egységes nemzeti állam korszerű kiépítését, szocialista alapon történő továbbfejlesztését. Joggal hangoztatta ünnepi beszédében hazánk első embere: „Elmondhatjuk, hogy a 125 évvel ezelőtti törekvések nemcsak beteljesültek, de a kommunisták, a forradalmi erők, a nép ezeket a törekvéseket sokkal magasabb fokra emelte. Ez vonatkozik mind társadalmunk munkastílusára — a szabad, a kizsákmányolás alól egyszer s mindenkorra felszabadult munkára, a jövedelemelosztás módjára —, amely az egyenlőségen és a méltányosságon alapszik, mind szocialista társadalmunk honpolgárainak új együttélési és elvtársi kölcsönös segélynyújtási kapcsolataira.”

Számunkra, romániai magyarok számára különösen emlékeztetése a Balászfalván elhangzott szavak. Miként 125 évvel ezelőtt, úgy ezen a tömeggyűlésen is ott voltak képviselőink, s örömmel hallották, hogy a székelység agyagfalvi gyűlése, a Gábor Aron vagy a Bem tábornok vezette magyar forradalmi sereg szerepe, illetve a Szegeden megkötött román—magyar egyezség megfelelő értékelésben részesült. Kellő helyre tétetett tehát az erdélyi magyarok, szászok negyvennyolcas küzdelme, s ugyanúgy az abból adódó mai tanulság is. A magunkénak valljuk minden tekintetben az erre vonatkozóan elhangzott megállapításokat, s pártunk főtíkárával együtt fogadjuk: „A jövőben is mindent megteszünk, hogy megszilárdítsuk a román nép és az együttélő nemzetiségek testvériségét, elszántan szembeszállva a múlt maradi nézeteiből táplálkozó bármilyen megnyilvánulással, a kizsákmányoló osztályok által egykor terjesztett nacionalizmus és sovinizmus bármilyen maradványaival. Mindent megteszünk az egység erősítéséért a szocializmusért és a kommunizmusért vívott közös harcban.”

KORUNK